

NOVELA ZÁKONA O OCHRANĚ PŘÍRODY A KRAJINY VE VYSÍLÁNÍ ČRO

Analýza objektivity a vyváženosti

vybraných pořadů odvysílaných ČRo v období od 20. 10. 2016 do 6. 4. 2017

Mgr. Martina Gallíková, Mgr. Zdeněk Dytrt

15. 11. 2017

ZADÁNÍ A CÍL ANALÝZY

- **Zadavatel:** Rada Českého rozhlasu.
- ◁ **Zadání:** Jak stanice Radiožurnál, ČRo Plus, ČRo České Budějovice a ČRo Plzeň zpracovaly ve zvoleném období téma novely zákona o ochraně přírody a krajiny?
- **Cílem analýzy** bylo zjistit, nakolik si ČRo během stanoveného období v určených pořadech počínal v souladu s povinnostmi média veřejné služby, to zejména v oblastech:
 - a) poskytování **objektivních, ověřených**, ve svém celku **vyvážených** a **všestranných** informací pro svobodné vytváření názorů,
 - b) působení ČRo coby **fóra pro veřejnou diskusi**, v níž je možno vyjadřovat **široké spektrum názorů a hledisek**.

TEORETICKÁ VÝCHODISKA

- ⟨ **Agenda setting** (McCombs, Shaw)
- ⟨ **Mediální obraz a mediální rámce** (Entmann)
- ⟨ **Objektivita a vyváženost** (Westerstahl)

VÝZKUMNÉ OTÁZKY

- ◁ **HVO: Postupoval Český rozhlas při mediální reprezentaci tématu novely zákona o ochraně přírody a krajiny ve sledovaném období v souladu s povinnostmi média veřejné služby uvedenými v Zákoně 484/1991 Sb., o Českém rozhlasu a v Kodexu Českého rozhlasu?**

- ◁ **Kvantitativní analýza**
 - **A/ Jaké rutinní postupy** užil Český rozhlas při pokrývání agendy novely zákona o ochraně přírody a krajiny? **Jak tematicky strukturoval agendu** týkající se této problematiky?
 - **B/ Umožnil Český rozhlas ve svém vysílání prezentaci širokého spektra názorových pozic** k problematice novely zákona o ochraně přírody a krajiny obecně? Nebyla jednostranně zvýhodňována určitá názorová perspektiva a jiné potlačovány?
 - **C/ Jaké interpretační rámce** využíval ČRo při reprezentaci problematiky novely zákona? Jaký byl mediální obraz této novely?

- ◁ **Kvalitativní analýza**
 - **D/ Dopouštěli se kmenoví žurnalisté ČRo v medializaci daného tématu věcných či profesních pochybení?**
 - **E/ Objevil se v určeném vysílání favorizující či defavorizující přístup** k některým aktérům dané agendy či reprezentantům názorových perspektiv svědčící o ztrátě neustrannosti či dokonce podjatosti?
 - **F/ Byly v určeném vysílání adekvátně a správně uváděny afiliace** pozvaných respondentů?

VÝZKUMNÝ SOUBOR

☞ **Základní časový rámec** analýzy tvoří 20 dnů v následujících intervalech:

- ☑ 2. a 5. 12. 2016
- ☑ 04. – 5. 01. 2017, 18. – 20. 1. 2017
- ☑ 20. – 24. 2. 2017
- ☑ 1. - 3. 3. 2017
- ☑ 10. a 13. 3 2017
- ☑ 4. – 6. 4. 2017.

☞ **Rozšířený časový rámec** – vedle 20 dnů ze základního rámce i další všední dny:

- ☑ všední dny 20. 10. – 1. 12. 2016
- ☑ všední dny 23. 1. – 3. 4. 2017.

1) Radiožurnál:

- ☑ **Proudové vysílání** v čase 6:30 – 16:00 hod. v rozmezí základního časového rámce.
- ☑ **Dvacet minut Radiožurnálu** v rozmezí rozšířeného časového rámce.
- ☑ **Hlavní zprávy** v 18:00 hod. (včetně publicistické části) v rozmezí základního časového rámce

VÝZKUMNÝ SOUBOR

2) Plus:

- ◊ *Proudové vysílání* v čase 6:00 – 13:00 hod. v rozmezí základního časového rámce.
- *Den podle* v rozmezí rozšířeného časového rámce.
- ◊ *Názory a argumenty* v rozmezí rozšířeného časového rámce.
- *Den v 60 minutách* v rozmezí základního časového rámce.
- ◊ *Pro a proti* v rozmezí rozšířeného časového rámce.

3) ČRo České Budějovice:

- *Proudové vysílání* v čase 7:00 – 9:05 hod. v rozmezí základního časového rámce.
- ◊ *Proudové vysílání* v čase 14:00 – 16:04 hod. v rozmezí základního časového rámce
- ◊ *Zprávy* v 18:00 hod. v rozmezí základního časového rámce.

4) ČRo Plzeň:

- *Proudové vysílání* v čase 7:00 – 9:05 hod. v rozmezí základního časového rámce.
- ◊ *Proudové vysílání* v čase 14:00 – 16:04 hod. v rozmezí základního časového rámce.
- *Zprávy* v 18:00 hod. v rozmezí základního časového rámce.

METODOLOGIE

- ⌋ **Definice analytických jednotek**
- ⌋ 1. Základní analytická jednotka – **zvukový příspěvek**, který tematizoval problematiku novely zákona..
- ⌋ 2. Další typ použitý v kvalitativní analýze - **promluva/výrok profesionálního komunikátora** (moderátora, reportéra, komentátora) a jeho **komunikační chování**.
- ⌋ **Výzkumná metoda:**
 - ⌋ kvantitativní - **explorativní obsahová analýza**
 - ⌋ kvalitativní - **kvalitativní obsahová analýza**

KVANTITATIVNÍ ANALÝZA

KVANTITATIVNÍ ANALÝZA

Přehled agend ČRo ve sledovaném období

TÉMATY CELOPLOŠNÝCH STANIC (RADIOŽURNÁL, PLUS) TÉMATY REGIONÁLNÍCH STANIC (ČRo Plzeň, ČRo Č. Budějovice)

TÉMATY CELOPLOŠNÝCH STANIC	v %
události na zahraniční politické scéně	19 %
kriminalita, soudnictví, právní oblast	14 %
události na domácí politické scéně	13 %
ekonomika, obchod, podnikání	6 %
bezpečnost, armáda, zbraně	6 %
doprava	5 %
neštěstí, katastrofy, nehody	4 %
zdravotnictví, medicína a zdraví	4 %
kultura, umění, architektura	4 %
válka v Sýrii	4 %
novela zákona o národních parcích	3 %
Evropská unie, evropská politika	3 %
školství a vzdělávání	2 %
regionální události	2 %
zahraniční politika ČR	2 %
ekologie a životní prostředí	2 %
sociální oblast	1 %
informační technologie, internet	1 %
technologie, věda výzkum, objevy	1 %
osobnosti, vzpomínky, výročí	1 %
počasí	1 %
migrace, migrační politika	1 %
sport	1 %
svátky, oslavy	0,4 %
historie, historické události	0,3 %
náboženství	0,3 %
výstavba, rozvoj, urbanismus	0,3 %
lidská práva, diskriminace, svoboda slova	0,2 %
média, mediální události, regulace médií	0,1 %
zemědělství, potravinářství	0,1 %
celkem	100 %

TÉMATY REGIONÁLNÍCH STANIC	v %
regionální události	27 %
kriminalita, soudnictví, právní oblast	9 %
ekonomika, obchod, podnikání	7 %
zdravotnictví, medicína a zdraví	6 %
neštěstí, katastrofy, nehody	5 %
události na domácí politické scéně	5 %
doprava	5 %
kultura, umění, architektura	4 %
počasí	4 %
školství a vzdělávání	4 %
svátky, oslavy	3 %
události na zahraniční politické scéně	3 %
sport	3 %
sociální oblast	2 %
novela zákona o národních parcích	2 %
ekologie a životní prostředí	2 %
bezpečnost, armáda, zbraně	2 %
zahraniční politika ČR	1 %
informační technologie, internet	1 %
výstavba, rozvoj, urbanismus	1 %
osobnosti, vzpomínky, výročí	0,5 %
technologie, věda výzkum, objevy	0,5 %
zemědělství, potravinářství	0,4 %
náboženství	0,2 %
migrace, migrační politika	0,2 %
Evropská unie, evropská politika	0,1 %
válka v Sýrii	0,1 %
historie, historické události	0,1 %
celkem	100 %

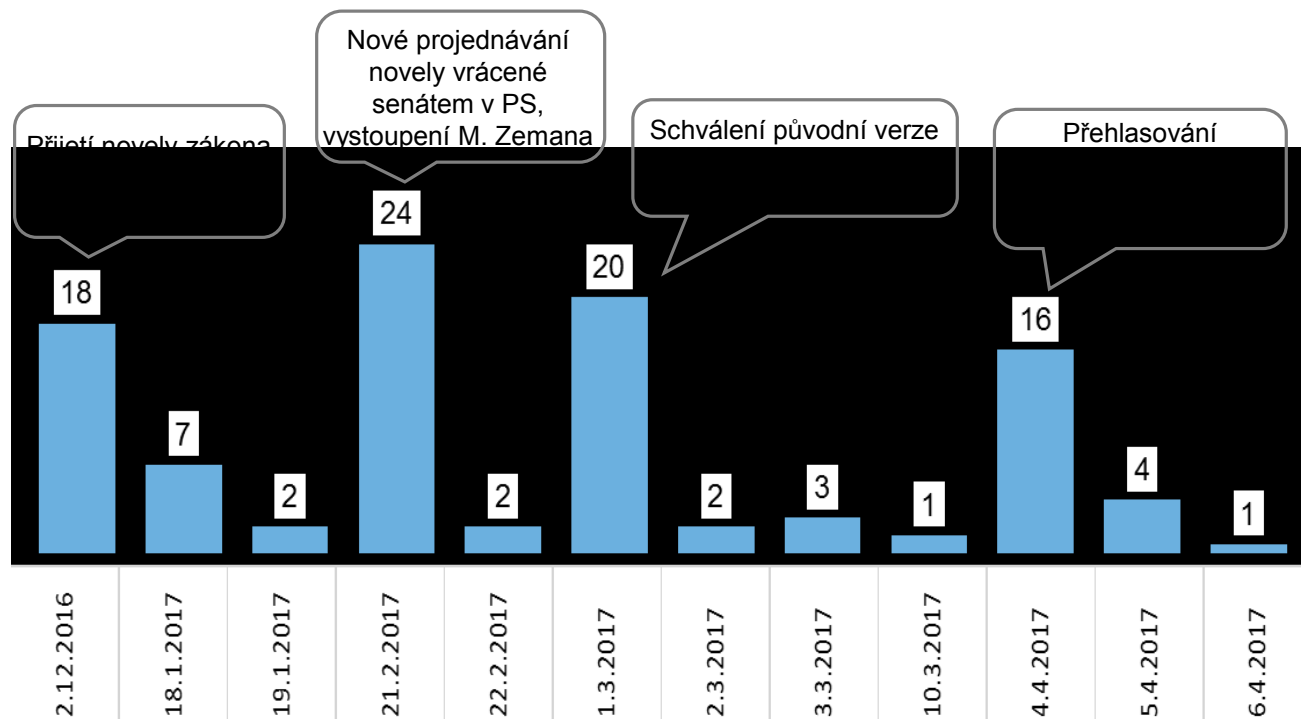
Pozice tématu v rámci příspěvků

- ⌋ **Hlavní téma** – téma rozpočtového přebytku tvoří hlavní agendu příspěvku.
- ⌋ **Vedlejší téma** – téma je pojednáno v rámci jiné agendy (např. zpravodajství z jednání sněmovny a senátu).

pozice tématu	zpravodajství	publicistika	celkem
	v %	v %	v %
hlavní téma příspěvku	96 %	100 %	97 %
vedlejší téma příspěvku	4 %		3 %
celkem	100 %	100 %	100 %

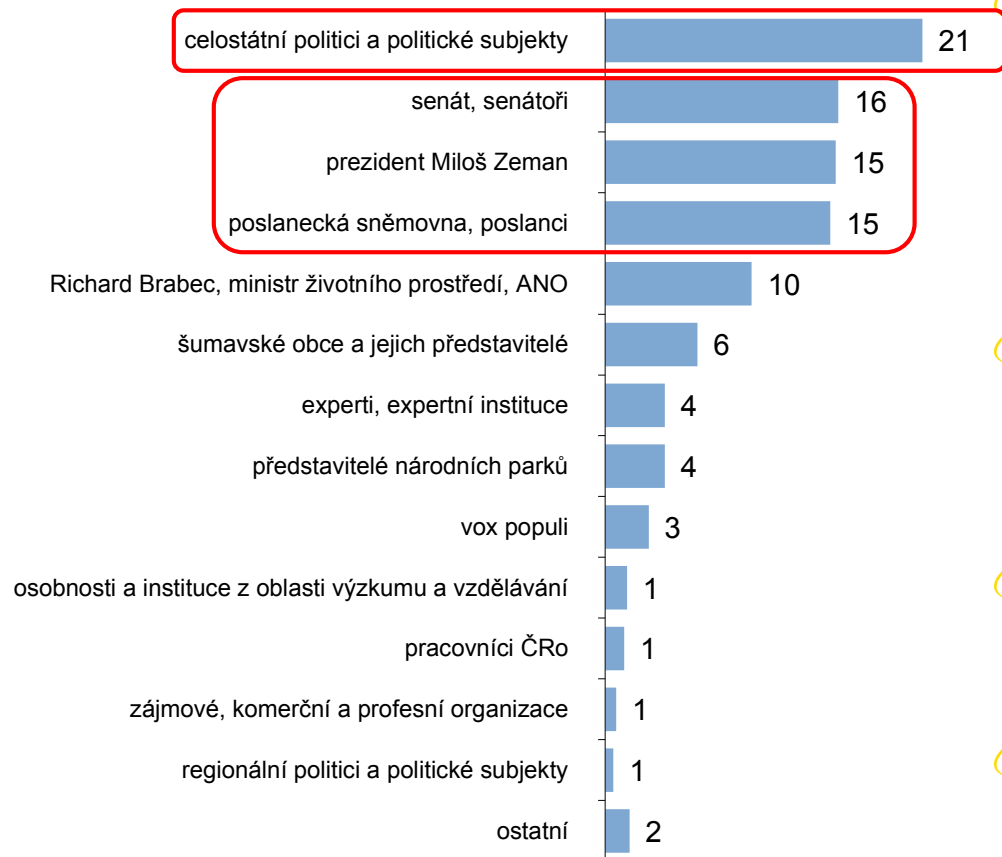
- ⌋ Téma novely zákona mělo ve sledovaných příspěvcích **většinou pozici hlavního tématu**, v publicistice pouze hlavního tématu.

Časová osa výskytu tématu

- Nejvíce relevantních příspěvků bylo odvysíláno **ve dnech, kdy proběhla klíčová jednání poslanecké sněmovny** související s přijímáním novely zákona. Ani v ostatních dnech sledovaného období Český rozhlas téma úplně neopustil, jeho pokrytí však bylo výrazně nižší.

Informační zdroje ČRo

V celkovém pohledu byli nejvyužívanějšími zdroji **politici a politické subjekty s celostátní působností** (ministerstvo živ. prostředí, poslanec Zahradník z ODS a dále celá ODS – **21 %**).

Třemi významnými a stejně často zastoupenými zdroji byli **senát (16 %), prezident Miloš Zeman (15 %) a poslanecká sněmovna (15 %)**.

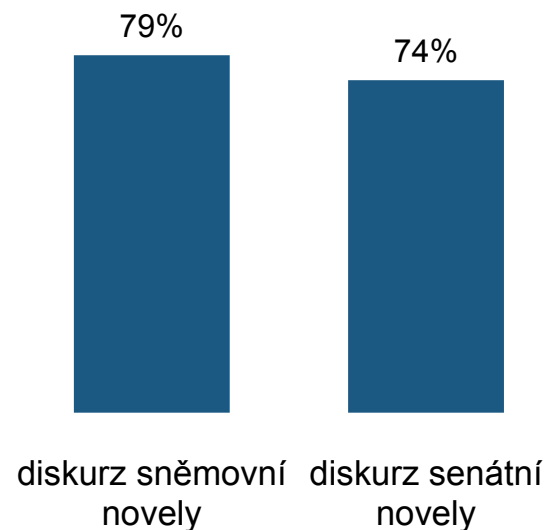
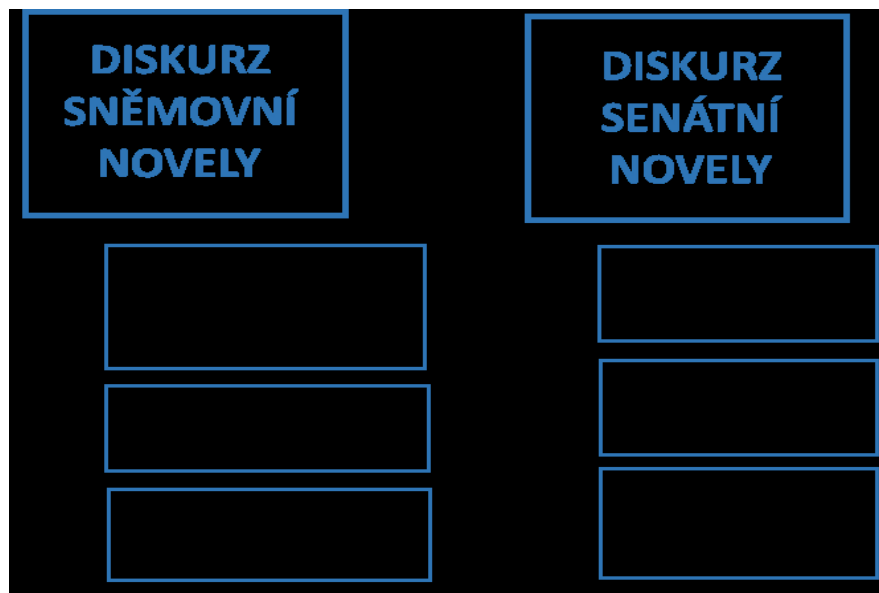
V desetině případů byl zdrojem **ministr životního prostředí Richard Brabec**.

Mezi zdroji jsou tedy zastoupeny jak osoby a subjekty podporující sněmovní verzi novely, tak i příznivci senátních změn.

Diskurz sněmovní a senátní novely

- Mediální prezentace sporů dvou postojů k novele zákona vedla ke **konstituování dvou odlišných diskurzů**; nazýváme je diskurz sněmovní novely a diskurz senátní novely podle toho, který z dokumentů byl v daném diskurzu obhajován a která z názorových pozic zde tedy dominovala.
- V převážné většině příspěvků byly zastoupeny oba dva diskurzy**, což indikuje vyvážený přístup Českého rozhlasu ke zkoumané agendě.

Interpretační rámce příspěvků

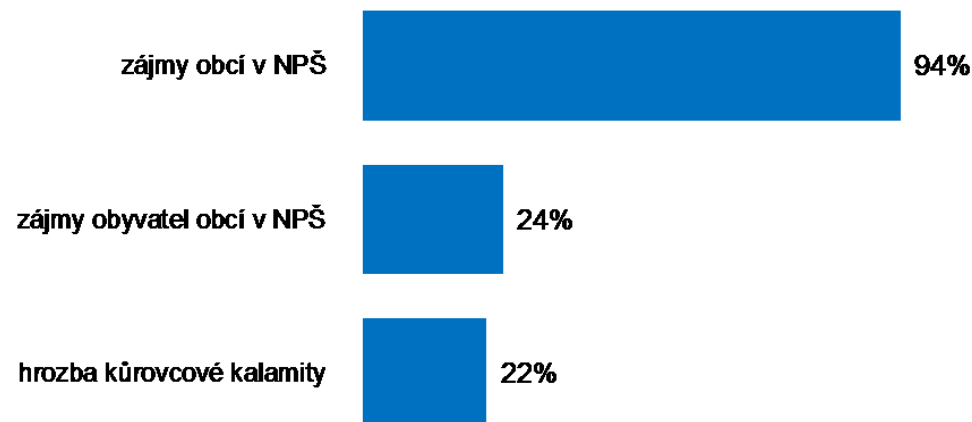

- Vytváření mediálního obrazu procesu novelizace zákona probíhalo v obou diskurzích odlišně. Abychom mohli různé přístupy k rámování agendy a jejich rozdílnost účelně popsat a kvantifikovat, rozhodli jsme se **vytvořit uvnitř každého diskurzu několik interpretačních rámců**, které představují způsoby referování o agendě novely zákona.

DISKURZ SNĚMOVNÍ NOVELY

DISKURZ SENÁTNÍ NOVELY

HLAVNÍ ZÁVĚRY Z KVANTITATIVNÍ ANALÝZY

- Český rozhlas věnoval agendě novely zákona pozornost **v průběhu převážné většiny sledovaného období na všech čtyřech zkoumaných stanicích**, a to především ve dnech, kdy se konaly schůze poslanecké sněmovny týkající se novely. Na stanici Plus a na regionálních stanicích bylo pokrytí rovnoměrnější než na Radiožurnálu. Agendě se věnovaly **především zpravodajské příspěvky**, v publicistice byla zastoupena méně.
- Český rozhlas se ve svém vysílání **pokoušel vyvažovat obě hlavní názorové pozice**, které se ve vztahu ke zkoumané agendě ve společenské diskuzi konstituovaly. Analýza využitých informačních zdrojů ukazuje, že Český rozhlas jak na úrovni celku zkoumaného vysílání, tak i na úrovni čtyř zkoumaných stanic **dával zaznít informacím z obou hlavních názorových skupin**.
- V mediálním pokrytí agendy novely zákona analýza identifikovala **dva základní antagonistické diskurzy**, spojené buď s obhajobou původní sněmovní verze této novely, nebo s prosazováním pozměňovacího návrhu vzniklého v senátu. **V každém z těchto diskurzů byl mediální obraz novely konstruován odlišně**. Jelikož ale charakter obou těchto diskurzů **reflektuje podobu a styl veřejné debaty na téma novely zákona**, nedomníváme se, že by jejich kvantitativní distribuce nebo jiné charakteristiky znamenaly porušení objektivity nebo vyváženosti vysílání ČRo ve sledovaném období.

KVALITATIVNÍ ANALÝZA

KVALITATIVNÍ ANALÝZA

- ◊ V rámci kvalitativní analýzy jsme se zaměřili na **identifikaci a popis profesních pochybení** kmenových novinářů ČRo.
- ◊ Cílem bylo zjistit, zda byly v rámci zkoumaného vysílání dodrženy **zásady objektivního a vyváženého informování** a zda nedocházelo **k profesním chybám**, které negativně postihují objektivitu, vyváženost, faktičnost a nestrannost.

◁ Oblasti profesních pochybení sledované v rámci analýzy

- **nekorektní interpretace** (např. zkreslování, zveličování...)
- **sugestivní otázky** (vkládání odpovědi do samotné otázky)
- **informační nepřípravenost a/nebo věcná nepřesnost** na straně moderátora /komentátora/ reportéra ČRo
- **nepřesné odkazování na zdroj** (odkaz na zdroj neuveden nebo uveden nepřesně)
- **používání argumentů, které nelze spojit s jasně definovaným zdrojem** ze strany kmenových žurnalistů ČRo
- **neschopnost moderátora korigovat “fauly”** (např. zesměšňování či užití vulgarizmů) na straně diskutujících
- **neovládnutí emocí moderátora / reportéra ČRo** (ironie, sarkasmus, zesměšňování)
- **zjevné projevy moderátora/ reportéra ČRo de/favorizující zemi/stranu/ politika** nebo politický/ hodnotový proud
- **neoddělování faktů a názorů** (pouze u zpravodajství)
- **nekorektní interpretace dat** výzkumů veřejného mínění nebo jiných údajů / statistik.
- **stereotypizace** – uplatňování předsudků a stereotypů vůči národnostem, etnickým, náboženským či jiným skupinám

KVALITATIVNÍ ANALÝZA

Hlavní zjištění

- ⌋ Moderátoři i redaktoři ČRo **ve zkoumaném zpravodajství** pokrývajícím agendu novely zákona o ochraně přírody a krajiny **zachovávali korektní, nestranný a vyvážený postoj.**
- ⌋ **V publicistických příspěvcích** jsme rovněž **nezaznamenali výraznější narušení** objektivního a vyváženého přístupu. Identifikovaná pochybení byla pouze dílčího charakteru (nepřesnosti při uvádění faktů nebo při představování hostů).

KONTROLA AFILIACÍ

- Analýza se zaměřila na **kontrolu afiliací všech mluvčích**, kteří ve zkoumaném vysílání k agendě novely zákona vyjadřovali, ať už živě nebo ze záznamu.
- Moderátoři či redaktoři obou stanic **postupovali v naprosté většině případů při uvádění afiliací mluvčích korektně** a takovým způsobem, aby bylo zřejmé, z jakých pozic a na základě jakých kompetencí se mluvčí k agendě novely zákona vyjadřovali.
 - Politici** - byla uváděna stranická či politická příslušnost mluvčího a zastávaná politická funkce.
 - Experti** - expertní či profesní specializace mluvčího a institucionální příslušnost mluvčího.
 - Novináři** - mediální příslušnost, případně i blíže specifikována pozice.
 - Veřejnost / vox populi** – plné jméno mluvčího.

KONTROLA AFILIACÍ

- ◁ **Identifikované méně závažné nepřesnosti** afiliací mluvčích:
 - ◁ Někteří politici byli představeni pouze základní politickou funkcí (poslanec, senátor), chyběly údaje o dalších relevantních pozicích – členství ve výborech apod.
 - ◁ U některých senátorů – zastánců senátní novely, kteří jsou zároveň starosty měst a obcí, nebyla tato skutečnost uvedena. Její připomenutí by mohlo přispět k lepšímu ukotvení těchto výpovědí do kontextu diskuze.

KONTROLA AFILIACÍ

- ◊ Za **závažnější nepřesnosti a možné porušení Kodexu ČRo** pokládáme **neuvedení členství v politických stranách** a v jejich orgánech u několika hostů:
 - ◊ Radiožurnál a ČRo Plus, 21. 2. 2017, rozšířená část zpravodajství po 12. hodině
 - ◊ **Jakub Hruška** představen jako „*předseda platformy Vědci pro Šumavu*“.
 - ◊ nebyla zmíněna pozice člena celostátní komise TOP 09 pro životní prostředí.
 - ◊ Ranní Plus, 22. 2. 2017
 - ◊ **Ivan Rynda** představen jako zástupce Fakulty humanitních studií UK
 - ◊ nebyla uvedena funkce místopředsedy strany LES.
 - ◊ správná afiliace nezazněla ani v rámci pořadu Den v 60 minutách, 21. 2. 2017.
 - ◊ Radiofórum, Čro Plus, 2. 3. 2017
 - ◊ **Ladislav Miko** představen jako bývalý ministr životního prostředí a mylně jako „*zástupce ředitele generálního ředitelství pro životní prostředí Evropské komise*“.
 - ◊ správně „*funkce náměstka generálního ředitele pro zdraví a bezpečnost potravin Evropské komise*“, dále je i členem strany LES

HLAVNÍ ZÁVĚRY Z KVALITATIVNÍ ANALÝZY

- **Kvalitativní analýza neodhalila výskyt profesních prohřešků či faulů**, na základě kterých by bylo možno usuzovat na porušení moderátorské nestrannosti či přítomnost de/favorizačního přístupu ze strany moderátorů či redaktorů ČRo.
- **Analýza afiliací** mluvčích odhalila dva typy pochybení. Za méně závažnou považujeme nedostatečnou afiliaci interního komentátora Českého rozhlasu, za závažnější **neuvedení členství v politických stranách a jejich orgánech u několika hostů**. Toto pochybení dle našeho názoru představuje **porušení Kodexu** ČRo v článcích 6.6 a 6.8.

HLAVNÍ ZÁVĚRY

HLAVNÍ ZÁVĚRY

- ☞ **HVO: Postupoval Český rozhlas při pokrytí tématu novely Zákona o ochraně přírody a krajiny ve sledovaném období v souladu s povinnostmi média veřejné služby uvedenými v Zákoně 484/1991 Sb., o Českém rozhlasu a v Kodexu Českého rozhlasu?**
 - ☑ V rámci pokrývání agendy novely zákona o ochraně přírody a krajiny ČRo **poskytl objektivní, ověřené, ve svém celku vyvážené a všestranné informace pro svobodné vytváření názorů a postupoval v souladu se svými povinnostmi média veřejné služby.**
 - ☑ Za **dílčí porušení Kodexu** v článku 6.6 a 6.8 lze dle našeho názoru považovat nekompletní afiliace čtyř pozvaných hostů

DĚKUJEME ZA POZORNOST